

Lenkijos nacionalinė bibliografija

Jadwiga SADOWSKA

Lenkijos nacionalinė biblioteka, Varšuva, el. p. j.sadowska@bn.org.pl

Straipsnyje aptarta Lenkijos nacionalinės bibliografijos raida nuo XVIII a. ir plėtra šiuolaikinėmis sąlygomis. Pateikta Bibliografijos instituto – nacionalinės bibliografijos centro – veiklos istorinė apžvalga, supažindinama su jo funkcijomis ir einamosios nacionalinės bibliografijos leidinių sistema. Retrospektyvinė nacionalinė bibliografija aptariama pradedant XX a. pradžia.

Reikšminiai žodžiai: Lenkijos nacionalinė bibliografija; Lenkijos retrospektyvinė nacionalinė bibliografija.

[vadas

Lenkijos nacionalinės bibliografijos istorija siekia XVIII a. Pirmuosius jos parengimo planus suformulavo 1732 m. Józef Andrzej Żaluski – nusipelnęs bibliofilas ir mokslų mecenatas, Lenkijos nacionalinės bibliotekos pagrindų kūrėjas. Jis pirmas pradėjo rengti nacionalinės raštijos bibliografinius sąrašus. Deja, jo rankraštinės bibliografijos iki mūsų laikų neišliko. XIX a. bibliografinės iniciatyvas rėmė Mokslo bičiulių draugija (Towarzystwo Przyjaciół Nauk) ir Lenkijos mokslų akademija (Polska Akademia Umiejętności). Tačiau dėl Lenkijos teritorijos padalijimo tarp Rusijos, Austrijos ir Prūsijos buvo labai sunku organizuoti nacionalinės bibliografijos, registruojančios raštiją, rengimo darbus.

Iš pirmųjų iniciatyvų reikėtų paminėti periodinį bibliografijos leidinį „Przewodnik Bibliograficzny“¹, kurį 1878 m. Krokuvoje įsteigė Władysław Wisłocki. Beveik pusę amžiaus jis atliko einamosios nacionalinės bibliografijos funkcijas, nors dėl sunkumų gauti privalomuosius egzempliorius bibliografiniai sąrašai nebuvo išsamūs. Šis leidinys – svarbus šaltinis dirbantiems su Lenkijos retrospektyvine bibliografija. Jis buvo leidžiamas iki 1914 m. tačiau su pertraukomis buvo tęsiamas dar keliolika metų (1934 m. nustojo eiti). 1928 m. jį galėjo pakeisti jau reguliariai Nacionalinės bibliotekos leidžiama einamoji nacionalinė bibliografija.

Antroji svarbi iniciatyva – tai bibliografijos profesoriaus ir Jogailos bibliotekos direktoriaus Karolio Estreicherio Lenkijos raštijos bibliografija. Jis pradėjo kurti monumen-

talų darbą, apimantį Lenkijos raštiją ir užsienio poloniką, išspausdintą Lenkijos teritorijoje nuo spaudos atsiradimo iki XIX a. pabaigos. Karolio Estreicherio „Bibliografia polska“ – išsamiausias Lenkijos raštijos bibliografinis sąrašas. Jos pirmoji dalis pasirodė 1870 m. ir apėmė 120 tūkstančių XIX a. spaudinių. Antroji dalis buvo išleista 1882 m. ir apėmė 140 tūkstančių spaudinių, išleistų 1455–1799 m. Karolio Estreicherio bibliografiją pildė pats autorius, o vėliau jo sūnus ir anūkas. Nuo XX a. pradžios bibliografai bandė tęsti Karolio Estreicherio „Bibliografia polska“. 1918–1939 m. šis darbas buvo tęsiamas Jan Muszkowski iniciatyva. Deja, nuo 1901 m. sukaupia leidinių kartoteka sudegė Antrojo pasaulinio karo metais. XX a. 6-ajame dešimtmetyje iš naujo buvo pradėta rinkti medžiaga 1901–1939 m. bibliografijai.

XX a. pradžioje buvo bandymų įkurti institucija, kuri bibliografuotų spaudinius. To pavyzdys galėtų būti 1895 m. Briuselyje įkurtas Tarptautinis bibliografijos institutas (Institut International de Bibliographie). 1907 m. buvo įkurtas Varšuvos viešosios bibliotekos Bibliografijos institutas (Nacionalinės bibliotekos tuo laiku dar nebuvo). Bibliografijos instituto darbų programoje buvo numatyta tęsti Karolio Estreicherio „Bibliografia polska“ (XX a. bibliografijos rengimas), registruoti užsienio poloniką, rengti periodinių leidinių straipsnių bibliografiją, vykdyti spaudos statistinę apskaitą. Deja, dėl lėšų trūkumo sumanyti darbai nebuvo atlikti. Šias užduotis pradėta vykdyti tik po dvidešimties metų, kai buvo įsteigta Lenkijos nacionalinė biblioteka (Biblioteka Narodowa) ir jos padalinys – Bibliografijos institutas (Instytut Bibliograficzny).

¹ Jo visa antraštė „Przewodnik Bibliograficzny: miesięcznik dla wydawców, księgarzy, antykwaryzów jako też dla czytających i kupujących książki“. Su šia antrašte siejama dabartiniu metu leidžiama Lenkijos nacionalinė knygų bibliografija „Przewodnik Bibliograficzny“.

Bibliografijos institutas – nacionalinės bibliografijos centras

Bibliografijos institutas – Lenkijos nacionalinės bibliografijos centras – vienas iš Nacionalinės bibliotekos padalinių. Instituto ryšiai su Nacionaline biblioteka užsimezgė 1928 m. Tų metų vasario 24 d. buvo išleistas Respublikos Prezidento įsakymas dėl Nacionalinės bibliotekos (Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej o Bibliotece Narodowej), jo pagrindu buvo įkurta nacionalinė knygų saugykla ir Bibliografijos institutas, kurio tikslas – inicijuoti ir vykdyti įvairią bibliografinę veiklą, o ypač rengti einamąją ir retrospektyvinę nacionalinę bibliografiją.

Nacionalinės bibliografijos centro ir Nacionalinės bibliotekos sujungimo koncepcija buvo suformuluota 1919 m., netrukus po Lenkijos nepriklausomybės atgavimo. Tais pačiais metais įsigaliojo privalomojo egzemplioriaus įstatymas, kurio pagrindu buvo pradėta rengti nacionalinę bibliografiją, tačiau tai vyko tik vienerius metus. Reguliariai leisti einamąją nacionalinę bibliografiją pradėta 1928 m. Tai buvo savaitraštis „Urządowy Wykaz Druków Wydanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Druków Polskich lub Polski Dotyczących Wydanych za Granicą“, Jame registruojamos knygos, brošiūros, muzikos spaudiniai (natos), polonika ir nauji periodiniai leidiniai, taip pat ir tie, kurie nustojo eiti.

Antrojo pasaulinio karo nutraukta Bibliografijos instituto veikla buvo atnaujinta 1945 m. birželio mėnesį. Institutas pradėjo rengti einamąją nacionalinę bibliografiją ir leisti savaitraštį „Przewodnik Bibliograficzny. Urządowy Wykaz Druków Wydanych w Rzeczypospolitej Polskiej i Poloników Zagranicznych“. Tai XIX a. leidžiamo „Przewodnik Bibliograficzny“ ir „Urządowy Wykaz Druków“, leisto iki karo, tęsinys. 1947 m. pradėta rengti periodinių leidinių straipsnių bibliografija – mėnesinis leidinys „Bibliografia Zawartości Czasopism“.

1949–1950 m. buvo Bibliografijos instituto persilaužimo metai, kai jo direktoriumi tapo žinomas tarpukario laikotarpio bibliotekininkas, Vilniaus universiteto bibliotekos direktorius (1930–1939) Adam Łysakowski. Jam vadovaujant buvo pakeista organizacinė Instituto struktūra ir praplėsti uždaviniai. Institutas turėjo tapti bibliografijos centru, rengiančiu einamąją ir retrospektyvinę nacionalinę bibliografiją, periodinių leidinių straipsnių bibliografiją, taip pat rekomendacinio pobūdžio bibliografijos leidinius (bibliografijos vadovus), be to, jis turėjo būti bibliografinę veiklą koordinuojantis centras ir šalies mokslo apie knygą (bibliologijos) centras. Instituto veiklos kryptys su tam tikromis modifikacijomis išlaikytos iki šiol.

Šiuo metu Bibliografijos instituto pagrindinė užduotis – registruoti leidinius ir jų pagrindu rengti einamąją

nacionalinę bibliografiją (spausdintine ir elektronine forma).

Bibliografijos institutas taip pat leidžia specialias knygotyros, bibliografijos, bibliotekininkystės ir mokslinės informacijos bibliografijos rodykles. Tai ir „Bibliografia Bibliografii Polskich“ – metininkas, kur šiuo metu registruojama per 4 tūkstančius bibliografinių sąrašų, ir „Polska Bibliografia Bibliologiczna“ – metininkas, registruojantis bibliotekininkystės, mokslinės informacijos, knygotyros leidinius. Abu bibliografijos leidiniai leidžiami nuo 1946 m., nuo 1949 m. juos leidžia Bibliografijos institutas. Trečioji – analizinė užsienio periodinių leidinių straipsnių bibliografijos rodyklė „Bibliografia Analityczna Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej“, leidžiama kas ketvirtį. Kiekvienas sąsiuvinis apima apie 100 bibliografinių įrašų iš užsienio bibliotekininkystės žurnalų. Be to, Bibliografijos institutas renka informaciją apie parengtus, bet neišspausdintus bibliografijos leidinius. Anksčiau kas kelerius metus šis sąrašas buvo išleidžiamas, dabar prieinamas tik elektronine forma.

Einamoji nacionalinė bibliografija ir bibliologijos bibliografija pateikiamos spausdintine ir elektronine forma. Nuo 1998 m. jos prieinamos internete Nacionalinės bibliotekos adresu (<http://www.bn.org.pl>). Aptarnaujama Nacionalinės bibliotekos sistema (MAK sistema).

Svarbi Bibliografijos instituto funkcija – spaudos statistika. Šis darbas vykdomas kartu su Vyriausiąja statistikos tarnyba (Główny Urząd Statystyczny). Nuo 1955 m. leidžiamas metininkas „Ruch Wydawniczy w Liczbach“, kuriame yra keliasdešimt įvairių lentelių, atspindinčių knygų, serialinių, muzikos ir kartografijos leidinių produkciją per metus ir retrospektyvą nuo 1944 m. Tai oficiali valstybinė statistika.

Nuo 1977 m. Bibliografijos institute veikia Nacionalinė ISSN agentūra, o nuo 1993 m. – Nacionalinis ISBN biuras (anksčiau ISBN biuras buvo ne Nacionalinėje bibliotekoje), nuo 2002 m. – ISMN biuras.

Bibliografijos institutas taip pat vykdo metodinę veiklą, rengia katalogavimo taisyklių ir bibliografijos standartizacijos instrukcijas, kurios skelbiamos serijoje „Prace Instytutu Bibliograficznego“. Bibliografijos institutas taip pat yra atsakingas už Universaliosios dešimtainės klasifikacijos lentelių parengimą nacionalinės bibliografijos ir viešųjų bibliotekų reikmėms.

Einamoji nacionalinė bibliografija

Lenkijos einamoji nacionalinė bibliografija registruoja knygas, serialinius, natų, kartografijos, elektroninius leidinius, užsienio poloniką, straipsnius iš periodinių leidinių.

Iki šiol nėra registruojami ikonografijos dokumentai. Nuo 2003 m. pradėta rengti garso dokumentų bibliografija, tačiau ji iki šiol nėra publikuojama atskirai ir neturi atskiros duomenų bazės, užregistruoti garso dokumentai –

Nacionalinės bibliotekos katalogų dalis.

Lenkijos einamoji nacionalinė bibliografija yra spausdintine ir elektronine forma. Leidžiami CD-ROM, jau beveik 10 metų ji prieinama internete. Nacionalinės bibliografijos įrašai naudojami duomenų bazių (anksčiau – kortelinių katalogų) kūrimui šalies bibliotekose. Pagrindiniai vartotojai – viešosios bibliotekos, kur daugiausia leidinių lenkų kalba.

Bibliografiniai aprašai sudaromi pagal ISBD, duomenų formatas – MARC21 (polonikos bibliografijai – MARC-BN – parengtas ir naudojamas Nacionalinėje bibliotekoje). Bibliografiniuose aprašuose ne lotynų rašmenys transliuojami.

1989 m., kai ėmė keistis visuomeninė santvarka, buvo leidybinės produkcijos kiekio didėjimo pradžia. Nuo 1990 m. daugiau negu dvigubai padidėjo knygų leidyba (nuo beveik 11 iki 25 tūkst.), panašiai ir periodinių leidinių skaičius (nuo 3 iki 6 tūkst.). Tuo metu atsirado elektroniniai dokumentai fiziniomis laikmenomis (CD-ROM, DVD) ir kompiuterių tinkle, taip pat padidėjo garso dokumentų skaičius.

Knygos – „Przewodnik Bibliograficzny“. „Przewodnik Bibliograficzny“ (savaitinis) – pagrindinė Lenkijos valstybinės bibliografijos dalis, kurioje registruojamos knygos ir natos, patenkančios į Nacionalinę biblioteką. Šiuo metu per metus užregistruojama 22–24 tūkst. dokumentų. Natų leidiniai, kurių yra apie 300, registruojamos viename atskirame „Przewodnik Bibliograficzny“ numeryje. Iki 2002 m. leidinyje „Przewodnik Bibliograficzny“ buvo registruojami ir kartografiniai dokumentai, kurie dabar registruojami atskirai. Deja, beveik 10% knygų lieka už valstybinės bibliografinės apskaitos ribų, nes jų privalomieji egzemplioriai nepristatomi.

Valstybinėje bibliografijoje neatsispindi mažesnės negu 17 puslapių apimties ir spausdinamos mažesniu negu 100 egzempliorių tiražu knygos (išskyrus grožinę literatūrą, bibliografinius sąrašus ir ypač vertingus senus spaudinius – cimelia). Taip pat neregistruojami visuomeninio gyvenimo dokumentai.

Dokumentų dalykinimui naudojamas Lenkijos nacionalinės bibliotekos rubrikynas, sistemimui – Universalioji dešimtainė klasifikacija, kuri nuo 1986 m. tapo spausdinto „Przewodnik Bibliograficzny“ medžiagos išdėstymo pagrindu.

Serialiniai leidiniai – „Bibliografia Wydawnictw Ciągłych“. Antroji valstybinės bibliografijos dalis – tai kas ketvirtį leidžiama „Bibliografia Wydawnictw Ciągłych Zawieszonych i Zmieniających Tytuł“. Leidžiama reguliariai nuo 1976 m., iš pradžių buvo „Przewodnik Bibliograficzny“ priedas, o nuo 2003 m. – atskiras leidinys². Daugiausia

registruojama naujų periodinių leidinių pavadinimų ir mažai nebeleidžiamų (sunku nustatyti tikslią informaciją apie tai, ar leidinys jau nebeleidžiamas, ar tai tik laikina pertrauka). Iki 1990 m. Lenkijoje buvo išleidžiama apie 120 naujų periodinių leidinių (visų periodinių leidinių skaičius peržengė 3000), vėliau naujų periodinių leidinių skaičius pradėjo smarkiai didėti, iki 1200 per metus. Pastaruoju metu naujų pavadinimų periodiniai leidiniai sudaro 15%. Dabar išleidžiamų žurnalų ir laikraščių skaičius Lenkijoje siekia 6500, iš jų 1000 naujų periodinių leidinių.

1958–2000 m. Bibliografijos institutas rengė „Bibliografia Wydawnictw Ciągłych“. Tai buvo metininkas, registruojantis visus tais metais išėjusius periodinius leidinius (atranka – apie 5–7% pavadinimų). Ši bibliografija buvo leidžiama su didelėmis pertraukomis. Nuo 2001 m. serialinių leidinių bibliografija apims penkerių metų leidinius. Pirmoji 2001–2005 m. bibliografija aprėps apie 10 tūkst. periodinių leidinių ir bus išleistas CD-ROM, taip pat bus prieinama internete.

Serialinių leidinių bibliografijoje registruojami visi Lenkijoje išleidžiami žurnalai ir laikraščiai, išskyrus įstaigų ir organizacijų leidžiamus vidaus reikmėms (pavyzdžiui, mokyklų, parapijų, miestų mikrorajonų, politinių partijų, bankų, įstaigų, butų kooperatyvų ir pan.). Neregistruojami reklaminio ar pornografinio turinio periodiniai leidiniai.

Periodinių leidinių turiniui aprašyti vartojamas rubrikynas. Spausdintinėje bibliografijoje įrašai išdėstyti periodinių leidinių antraščių abėcėlės tvarka.

Kartografiniai dokumentai – „Bibliografia Dokumentów Kartograficznych“. Iki 2002 m. kartografiniai dokumentai buvo registruojami „Przewodnik Bibliograficzny“ kartu su knygomis. Šiuo metu registruojami atskirame leidinyje „Bibliografia Dokumentów Kartograficznych“ (pusmetinis). Kartografiniai dokumentai nesudaro atskiros bazės, bet yra Nacionalinės bibliotekos katalogų dalis. Per metus išleidžiama apie 1600 kartografinių dokumentų.

Turiniui aprašyti naudojamas Nacionalinės bibliotekos rubrikynas. Spausdintinėje bibliografijoje medžiaga išdėstyta antraščių abėcėlės tvarka.

Elektroniniai dokumentai – „Bibliografia Dokumentów Elektronicznych“. „Bibliografia Dokumentów Elektronicznych“ rengiama nuo 2000 m., leidžiama kas pusmetį ir yra „Przewodnik Bibliograficzny“ priedas. Prieinama atskiroje duomenų bazėje. Per metus bibliografijoje registruojama apie 300 elektroninių dokumentų (CD-ROM, DVD). Neregistruojami elektroniniai dokumentai iš kompiuterių tinklo, nes jie Lenkijoje nei bibliografuojami, nei archyvuojami. Laikoma, jog į Nacionalinę biblioteką patenka mažiau negu 50% elektroninių dokumentų privalomųjų egzempliorių.

² Iki 1976 m. buvo leidžiama atskirais „Przewodnik Bibliograficzny“ sąsiuviniais.

Turiniui aprašyti naudojamas Nacionalinės bibliotekos rubrikynas. Spausdintinėje bibliografijoje medžiaga išdėstyta antraščių abėcėlės tvarka.

Užsienio polonika – „Polonica Zagraniczne. Bibliografia“. Šis leidinys – metininkas, leidžiamas nuo 1956 metų. Anksčiau polonika buvo registruojama „Przewodnik Bibliograficzny“ kartu su knygomis. Registruojamos užsienyje išleistos knygos, kurios laikomos polonika pagal autoriaus kilmę (etninė polonika) arba pagal dokumento kalbą (kalbinė polonika), taip pat pagal dokumento turinį (dalykinė, turinio polonika). Užsienio polonikos bibliografijoje neregistruojami straipsniai iš periodinių leidinių. Kiekviename leidinyje yra apie 3500 bibliografinių įrašų. Pusė registruojamų knygų yra iš Nacionalinės bibliotekos rinkinių, o kiti bibliografiniai įrašai – iš užsienio nacionalinės bibliografijos.

Straipsniai – „Bibliografia Zawartości Czasopism“. Žurnalų straipsnių bibliografiją Bibliografijos institutas pradėjo rengti 1947 m. Spausdintinė forma „Bibliografia Zawartości Czasopism“ (mėnesinis) buvo leidžiama iki 2005 m. Nuo 1996 m. straipsnių bibliografija buvo ir elektronine forma. Dabartiniu metu ji prieinama tik CD-ROM ir internete. Per metus aprašoma apie 50 tūkst. straipsnių iš 1200 mokslinių ir iš 150 visuomeninių bei kultūrinių periodinių leidinių, leidžiamų dažniau negu kas mėnesį.

Straipsnių bibliografija yra universali, kai kuriuose jos skyriuose yra labai nedaug medžiagos, nes, pavyzdžiui, medicinos, žemės ūkio, karybos, technikos šakinė bibliografija rengiama kitose bibliotekose.

Nuo 2006 m. Bibliografijos institutas kartu su 10 didelių viešųjų bibliotekų kuria bendrą straipsnių iš laikraščių ir savaitraščių bazę. Tai centrinės duomenų bazės pavyzdys Nacionalinės bibliotekos serveryje. Kol kas aprašomi straipsniai iš 24 didžiausių Lenkijos laikraščių ir savaitraščių.

Retrospektyvinė nacionalinė bibliografija

Karolio Estreicherio sukurtas monumentalus veikalas „Bibliografia polska“ – Lenkijos retrospektyvinės bibliografijos žymiausias pavyzdys. Joje registruojama Lenkijos raštija ir polonika iki XIX a. pabaigos. Šio veikalo tęsinį „Bibliografia polska 1901–1939“ rengia Nacionalinės bibliotekos Bibliografijos institutas, medžiagos atranka tokia pat kaip ir Estreicherio bibliografijoje.

„Bibliografia polska 1901–1939“. Lenkijos raštijos retrospektyvinė bibliografija pradėta rengti 1950 m. Kartotekoje yra apie 400 tūkst. lenkiškų dokumentų ir polonikos, išleistų 1901–1939 m. dabartinės Lenkijos teritorijoje, bibliografinių aprašų. Tai knygos, brošiūros, natos, žemėlapiai, dalis visuomeninio gyvenimo dokumentų.

Manome, jog 1/3 sukauptos medžiagos yra dubletai. Todėl 1901–1939 m. bibliografijoje bus apie 250 tūkst. bibliografinių įrašų. Sukaupti bibliografiniai aprašai tikrinami penkiose svarbiausiose mokslinėse bibliotekose – Jogailos bibliotekoje, Varšuvos universiteto bibliotekoje, Poznanės universiteto bibliotekoje, Šlionsko bibliotekoje, Katovicuose ir Torūnės viešojoje bibliotekoje. Apskaičiuota, kad apie pusė 1901–1939 m. dokumentų yra Lenkijos nacionalinės bibliotekos saugyklose.

„Bibliografia polska 1901–1939“ leidžiama (nuo 1986 m.) spausdintine forma. Išleisti 6 tomai, 7 tomas – spaudoje. Juose yra per 60 tūkst. bibliografinių įrašų, t. y. 25 % viso įrašų skaičiaus.

Sukaupti kartotekoje bibliografiniai įrašai nuo 2004 m. perkeliama į duomenų bazę, kuri nuo 2007 m. sausio mėn. prieinama internete. Bibliografijos institutas planuoja perkelti visus to laikotarpio dokumentų bibliografinius įrašus į duomenų bazę (planuojama baigti 2012 m.) ir sėkmingai leisti bibliografiją spausdintine forma.

1944–1995 metų retrospektyvinė serialinių leidinių bibliografija. Dvidešimtojo amžiaus 8-ąjį dešimtmetį Lenkijoje planuota pradėti rengti išsamią serialinių leidinių retrospektyvinę bibliografiją. Bibliografijos institutas turėjo būti vienas iš to sumanymo vykdytojų. Šie planai nebuvo įvykdyti, tačiau Bibliografijos institutas 1996 m. pradėjo rengti 1944–1995 m. serialinių leidinių bibliografiją. Dalis medžiagos jau išleista³, likusi dalis bus parengta iki 2010 m. Baigęs šį darbą, Bibliografijos institutas pradės rengti 1918–1939 m. serialinių leidinių retrospektyvinę bibliografiją.

1976–1990 metų pagrindžio leidinių retrospektyvinė bibliografija. 8-ojo dešimtmečio viduryje Lenkijoje buvo pradėtos leisti nelegalios (pagrindžio) knygos ir periodiniai leidiniai. Jų publikavimas pasibaigė 1990 m., kai buvo panaikinta valstybinė cenzūra. Šie spaudiniai buvo nelegaliai kaupiami bibliotekose, tačiau nė viena Lenkijos biblioteka, tarp jų ir Nacionalinė, neturi jų viso komplekto.

1995 m. buvo išleista „Bibliografia podziemnych druków zwartych z lat 1976–1989“. Joje – 6500 knygų bibliografinių įrašų.

1994 m. pradėta rengti pagrindžio periodikos bibliografija. Ji buvo išleista 2001 m.: „Bibliografia niezależnych wydawnictw ciągłych za lata 1976–1990“. Joje 4300 bibliografinių įrašų. Ji nuolat papildoma, ir 2007 m. bus išleista su papildymais dar kartą. Nacionalinės bibliotekos specialistai apskaičiavo, kad joje bus informacija apie 5500 periodinių leidinių.

1939–1955 metų užsienio polonikos retrospektyvinė bibliografija. 1945–1955 metais Nacionalinės bibliotekos ryšiai su užsieniu buvo riboti, ypač su Vakarų Europos ir

³ „Bibliografia Wydawnictw Ciągłych 1958–1970“ (2002), „Bibliografia Wydawnictw Ciągłych 1971–1975“ (2000), „Bibliografia Wydawnictw Ciągłych 1976–1980“ (2004), „Bibliografia Wydawnictw Ciągłych 1981–1985“ (2006).

Amerikos šalimis. Į Nacionalinės bibliotekos fondus atkeliaudavo nedaug polonikos, todėl iškilo būtinybė parengti šių dokumentų retrospektyvinę bibliografiją. 8-ąjį dešimtmetį šie darbai buvo pradėti. 1975 m. buvo išleista pirmoji leidinio „Polonica zagraniczne. Bibliografia za okres od września 1939 do 1955 roku“ dalis, apimanti buvo per 22 tūkst. bibliografinių įrašų. 2003 m. buvo išleistas paskutinis tomas.

Nacionalinės bibliografijos retrokonversija

Nacionalinės bibliografijos retrokonversijos problema pirmiausia yra susijusi su XX a. išleistomis knygomis ir periodiniais leidiniais. Dalis šių darbų jau įvykdyta. Duomenų bazėje jau yra knygų, suregistruotų „Przewodnik Bibliograficzny“ nuo 1974 metų iki dabar, bibliografiniai įrašai. Tai 440 tūkst. bibliografinių įrašų. Liko perkelti į elektronines laikmenas apie 220 tūkst. 1944–1973 m. knygų bibliografinių įrašų.

Tik nedidelė dalis ikikarinio (1901–1939) laikotarpio knygų yra katalogo duomenų bazėje. Joje galima rasti tik tas knygas, kurias nuo XX a. 10-ojo dešimtmečio gaudavo Nacionalinė biblioteka. Nesunkiai galima konvertuoti bibliografinius įrašus iš „Urządowy Wykaz Druków“, nes jie tikslūs. Tačiau 1901–1927 m. bibliografinius įrašus reikia taisyti ir tikslinti, todėl juos perkelti į duomenų bazę bus sunkiau. Pradėta 2004-aisiais 1901–1939 m. retrospektyvinės bibliografijos retrokonversija turi būti baigta apie 2013 m.

Serialinių leidinių bibliografijos retrokonversija susijusi su šių dokumentų 1944–1995 m. retrospektyvinės bibliografijos parengimu. Periodinių leidinių bibliografiniai įrašai sėkmingai įtraukiami į duomenų bazę. Šį darbą planuojama užbaigti 2010 m.

Nėra planuojama užsienio polonikos bibliografijos retrokonversija. Dalis polonikos yra Nacionalinės bibliotekos fonduose ir jos bibliografiniai įrašai bus įtraukti į bazę kartu su bibliotekos abėcėlinio katalogo retrokonversija. Dalis darbų, susijusių su polonikos retrokonversija, atliekami kuriant lenkų literatūros vertimų į kitas kalbas bazę (fiksuojami dokumentai nuo 1944 m.), ankstesnių metų polonika bus apdorojama kartu su „Bibliografia polska 1901–1939“ dokumentais.

Nacionalinės bibliografijos retrokonversija atliekama rankiniu būdu.

Išvados

Didžiausia Lenkijos nacionalinės bibliografijos rengimo problema – jos išsamumas. Lenkijos leidybos rinkoje veikia keli tūkstančiai įmonių, jos ne visada profesionalios. Kasmet atsiranda per 1 tūkst. naujų leidėjų (ISBN biure užregistruota apie 20 tūkstančių leidėjų), kurie ne visada laikosi privalomojo egzemplioriaus įstatymo reikalavimų. Dėl to dalis knygų ir periodinių leidinių, ypač regionų, nėra registruojami valstybinėje bibliografijoje. Panašiai yra su elektroniniais ir garso dokumentais, jų privalomųjų egzempliorių dažnai nepavyksta gauti.

Iš lenkų kalbos vertė M. Ivanovič